

ADRIAN KRÓL

Uniwersytet Warszawski

GWARANCJA PRZY SPRZEDAŻY KONSUMENCKIEJ (WYBRANE ZAGADNIENIA)

I. UWAGI OGÓLNE

Od 1 stycznia 2003 r., w obrocie konsumenckim, wprowadzono nowe uregulowanie dotyczące gwarancji¹. Było to następstwem wejścia w życie ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego². Ustawa ta dokonała w zakresie swojej regulacji implementacji dyrektywy 99/44/WE z dnia 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji³.

Obecnie instytucji gwarancji konsumenckiej w polskim prawie cywilnym, poświęcony jest – wzorowany na art. 6 Dyrektywy - art. 13 ustawy. Dyrektywa nie zawiera jednak pełnej regulacji omawianego zagadnienia, ale tylko pewnych aspektów z nim związanych, w szczególności charakteru oświadczenia, miejsca jego złożenia, for-

¹ Gwarancja zwana inaczej komercyjną, europejską bądź konsumencką. Zasadność takiego nazewnictwa jest niekiedy kwestionowana, por. W. J. KATNER, *O rękojmi i gwarancji według kodeksu cywilnego* [w:] *Prawo Prywatne Czasu Przemian. Księga dedykowana Profesorowi Stanisławowi Soltysińskiemu*, Poznań 2005, s. 146.

² Dz. U. z 2002 r. Nr 141, poz. 1176, zwana w dalszej części ustawą bądź ustawą o sprzedaży konsumenckiej.

³ Dz. Urz. WE L 171 z 7 lipca 1999 r., zwana dalej Dyrektywą.

my, obligatoryjnej treści oraz skutków niedochowania poszczególnych wymagań⁴. Natomiast ustawa o sprzedaży konsumenckiej rozszerzając regulację gwarancji w stosunku do Dyrektywy, ograniczyła swój zakres przedmiotowy względem postanowień dotyczących gwarancji zawartych w Kodeksie cywilnym⁵. Z kolei zakresem podmiotowym gwarancji uregulowanej w ustawie objęty jest tylko obrót konsumencki. W stosunkach między profesjonalistami bądź osobami fizycznymi nadal mają zastosowanie art. 577 i następne k.c. Obecnie występuje więc swoista dwutorowość w zakresie regulacji gwarancji.

Gwarancja to drugi obok rękojmi, szczególnie sposób zabezpieczenia interesów kupującego. Występuje ona poza ogólnymi roszczeniami, wynikającymi z przepisów o odpowiedzialności kontraktowej. Ma umożliwiać kupującemu dostęp do naprawy rzeczy w specjalistycznym serwisie na koszt sprzedawcy lub producenta.

II. FUNKCJE GWARANCJI

Przechodząc do omówienia funkcji gwarancji w obrocie konsumenckim, podkreślić trzeba, iż Dyrektywa zawiera pewne wskazania w tym zakresie. W szczególności w motywie 21 Dyrektywy postanowiono, iż dla niektórych kategorii towarów powszechną dla sprzedawców i producentów praktyką jest oferowanie gwarancji na towary obejmującej wszystkie wady, które uwidocznia się w określonym czasie; taka praktyka może pobudzać konkurencję; jako, że takie gwarancje są uzasadnionym narzędziem obrotu, nie powinny one wprowadzać konsumentów w błąd [...]. Z powyższego wynika, iż udzielenie gwarancji może być związane z celami marketingowymi. Chodzi tu zwłaszcza o działania przyciągające jak największą liczbę klientów na dany towar. Nie bez znaczenia pozostaje także fakt, iż udzielenie gwarancji powoduje w świadomości kupującego przekonanie o należytej ja-

⁴ M. WIKTOROWICZ, *Problematyka gwarancji w prawie wspólnotowym*, «Prawo Unii Europejskiej» 6 (2004), s. 2 i n.

⁵ M. PECYNA, *Ustawa o sprzedaży konsumenckiej. Komentarz*, Zakamycze 2004, s. 188.

kości produktu objętego gwarancją jak i o rzetelności sprzedawcy, w szczególności gdy sprzedawca przyznaje konsumentowi szeroki zakres uprawnień, pod którymi kryje się zapewnienie o wysokiej klasie danej rzeczy, jej niezniszczalności, itp. W obrocie występuje także coraz więcej gwarancji różnego rodzaju sprzętu technicznego *for life*, czyli na cały przewidywalny okres jego użytkowania⁶. Wskazane działania pełnią niewątpliwie funkcję stymulacyjną, która stanowi bodziec do podnoszenia i doskonalenia jakości produktów. Z powyższego wynika zatem, iż gwarancja ma również pośrednio wpływ na polepszenie jakości towarów.

Ponadto ważną funkcją gwarancji konsumenckiej jest ochrona praw kupującego. Chodzi o to, żeby konsument nabywający towar od sprzedawcy miał zapewnioną, w okresie obowiązywania gwarancji, możliwość pełnego korzystania z rzeczy. Ochrona uprawnionego przejawia się w przywróceniu posiadaczowi możliwości normalnego korzystania z objętego gwarancją przedmiotu. Funkcja ochronna gwarancji związana jest także z istotą sprzedaży. Jak wiadomo jest to umowa wzajemna. Co za tym idzie, świadczenie jednej strony powinno odpowiadać świadczeniu drugiej, powinno być ekwiwalentne. W szczególności zapłaceniu umówionej ceny winny odpowiadać świadczenia niepieniężne, związane z przedmiotem sprzedaży i jego wartością. Niemożność właściwego użytkowania przedmiotu sprzedaży powoduje zachwianie równowagi świadczeń. W przypadku więc ujawnienia się wadliwości towaru (jego niezgodności z umową), objętej zakresem gwarancji, przywrócenie równowagi nastąpi poprzez realizację zobowiązania gwaranta do zapewnienia kupującemu prawidłowego funkcjonowania rzeczy. Zauważmy, że nie zawsze nastąpi pełne przywrócenie ekwiwalentności. Będzie tak wtedy, gdy uprawnienia z gwarancji będą na tyle słabe, że ich realizacja nie da nabywcy możliwości pełnego użytkowania towaru. Tym samym ochronna funkcja gwarancji może wówczas

⁶ Gwarancje takie często są udzielane np. przez znanych producentów piór, długopisów. Szerzej na ten temat: W. J. KATNER w swojej głosie do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2004 r., «OSP» 49.4 (2005), s. 239.

zostać osłabiona. Kwestia ta zostanie szerzej omówiona w dalszej części artykułu.

W doktrynie wskazuje się również na repartycyjną funkcję gwarancji, która polega na rozłożeniu kosztów świadczeń gwarancyjnych, spełnianych w każdym indywidualnym wypadku, na grupę społeczną konsumentów, którzy w określonym przedziale czasu nabywają produkty tego samego rodzaju. W cenach płaconych przez konsumentów za dany towar wliczone są bowiem narzuty na utworzenie funduszu gwarancyjnego, a ten z kolei służy pokrywaniu kosztów świadczeń gwarancyjnych⁷.

Gwarancja pełni też niekiedy funkcję represyjną. Jest tak wówczas, gdy wadliwość rzeczy ujawni się na skutek nagannego działania gwaranta (zwłaszcza przy gwarancji producenta), czyli w sytuacji gdy można mu przypisać winę. Niewątpliwie, w wielu przecież przypadkach wina ta faktycznie istnieje i wtedy represyjna funkcja gwarancji jest uzasadniona⁸.

Wreszcie gwarancja pełni funkcję informacyjną. Liczba i rodzaj zgłaszanych reklamacji i wykonywanych świadczeń gwarancyjnych stanowi bowiem miarodajną, konkretną wskazówkę, co do tego, co i na którym etapie produkcji oraz wymiany powinno być zmienione, aby zapewnić polepszenie jakości towarów. Informacje te są niewątpliwie przydatne dla gwaranta⁹.

III. ŹRÓDŁO ZOBOWIĄZANIA GWARANTA

W doktrynie nie ma zgodności co do źródła zobowiązania gwaranta. W szczególności diskutowany jest problem, czy źródłem zobowiązania gwarancyjnego jest jednostronna czynność gwaranta, czy też umowa stron stosunku gwarancji. Konkurują tutaj ze sobą dwa poglądy.

⁷Szerzej na ten temat: C. ŻUŁAWSKA, *Gwarancja przy sprzedaży*, Warszawa 1975, s. 231 i 232.

⁸C. ŻUŁAWSKA, *op. cit.*, s. 234.

⁹C. ŻUŁAWSKA, *op. cit.*, s. 234.

Pierwszy pogląd zakłada, iż sformułowanie zawarte w art. 13 ustawy, że udzielenie gwarancji następuje przez oświadczenie gwaranta, wskazuje na fakt udzielenia gwarancji na mocy jednostronnego oświadczenia woli, które dla swej skuteczności nie wymaga akceptacji drugiej strony. Dla powstania gwarancji nie jest zatem konieczny konsensus pomiędzy gwarantem a kupującym¹⁰.

Z kolei według innego poglądu udzielenie gwarancji przez wystawienie dokumentu gwarancyjnego kupującemu przedstawia ofertę gwarancji. Od konsumenta zależy czy ją przyjmie. Może to zrobić w dwojaki sposób – albo poprzez odebranie dokumentu (tzw. *consensus* normatywny) bądź też przez zgłoszenie chęci skorzystania z uprawnień przez zarzucenie wad, ujawnionych w terminie gwarancyjnym, oświadczając tym samym, że przyjmuje ofertę gwarancji na zaproponowanych warunkach¹¹.

Podzielając ostatni z przedstawionych poglądów należy dodatkowo wskazać, iż z faktem udzielenia gwarancji, a co za tym idzie z możliwością wykonania uprawnień w niej zawartych, wiążą się pewne akty staranności konsumenta, bez których z uprawnień tych nie daje się skutecznie skorzystać (np. obowiązek przeglądów gwarancyjnych)¹². W związku z powyższym aprobatą kupującego wydaje się konieczna. Ponadto również w systemach państw zachodnich kwalifikuje się gwarancję jako umowę, a nie jednostronną czynność gwaranta. Kupujący, który pragnie z tej instytucji skorzystać, informuje zobowiązanego

¹⁰ Tak m. in.: M. PECYNA, *op. cit.*, s. 189 oraz Z. RADWAŃSKI, J. PANOWICZ-LIPSKA, *Zobowiązania – część szczegółowa.*, Warszawa 2004, s. 72 (inaczej jednak przy gwarancji uregulowanej w Kodeksie cywilnym, gdzie Autorzy wskazują jako źródło zobowiązania gwaranta umowę).

¹¹ Tak W.J. KATNER, w glosie do wyroku Sądu Najwyższego, *cit.*, s. 237, R. STEFANICKI, *Gwarancja jakości w przepisach kodeksu cywilnego – spór wokół wykładni art. 579 k.c.*, «PPH» 13.10 (2005), s. 25 oraz Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 kwietnia 2004 r., «OSP» 49.4 (2005), s. 235.

¹² Niekiedy związane są one z pewnym obciążeniem finansowym dla konsumenta. Przykładowo można wskazać przeglądy gwarancyjne samochodów.

z gwarancji o nabyciu towaru, co oznacza akceptację warunków w niej określonych¹³.

Treść zobowiązania gwaranta może być co do zasady określona swobodnie. Oczywiście uwzględniać należy ograniczenia zawarte w art. 58 oraz 353¹ k.c.¹⁴. Treść gwarancji musi także uwzględniać ograniczenia wynikające z przepisów o niedozwolonych klauzulach umownych (art. 385¹ i następane k.c.). Przykładowo, za niewiążące należałoby uznać postanowienie gwarancji ograniczające odpowiedzialność gwaranta względem konsumenta za szkody na osobie spowodowane wadą rzeczy sprzedanej, wyłączenie lub istotne ograniczenie odpowiedzialności względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania wynikającego z gwarancji¹⁵.

Zgodnie z postanowieniami ustawy o sprzedaży konsumenckiej jak i Dyrektywy (art. 13 ust. 1 ustawy oraz art. 6 ust. 1 Dyrektywy) źródłem zobowiązania gwaranta mogą być także jego zapewnienia wyrażone w reklamie. Warunkiem takiej odpowiedzialności będzie jednak określenie obowiązków gwaranta oraz uprawnień kupującego w przypadku, gdy właściwości towaru nie odpowiadają właściwościom wskazanym w tym oświadczeniu. Brak wskazanego oświadczenia w reklamie może być podstawą do oceny zgodności towaru z umową, a w konsekwencji może pociągnąć odpowiedzialność sprzedawcy z tytułu tejże niezgodności (art. 4 ust. 1 ustawy). Jak wynika z powyższego, zapewnienie co do właściwości towaru zawarte w reklamie ma dwie funkcje przewidziane w ustawie o sprzedaży konsumenckiej, tj. stanowi kryterium oceny zgodności towaru z umową, zaś opatrzone zastrzeżeniem o treści obowiązków w razie niezgodności towaru z właściwościami okre-

¹³ Por. W. J. KATNER, M. STAHL, W. NYKIEL, *Umowa sprzedaży w obrocie gospodarczym*, Warszawa 1996, s. 266.

¹⁴ Por. orzeczenie Sądu Najwyższego z 14 sierpnia 1985 r., II CR 232/85, «OSNCP» 1986 nr 7-8, poz. 123.

¹⁵ Z. RADWAŃSKI, J. PANOWICZ-LIPSKA, *op. cit.*, s. 54. Szerzej o niedozwolonych postanowieniach umownych w gwarancji por. J. SZCZOTKA, *Sprzedaż konsumencka. Komentarz*, Lublin 2004, s. 97 i 98 oraz M. CHUDZIK, I. KARASEK, K. KOHUTEK, B. ŁYSZCZARZ, M. OLCZYK, M. PORZYCKI, D. ROGOŃ, M. RUSINEK, W. ŻUKOWSKI, *Sprzedaż*, Warszawa 2005, s. 213 i n.

ślonymi w zapewnieniu może być uznane za gwarancję w rozumieniu art. 13 ust. 1 ustawy¹⁶.

W tym miejscu podkreślić trzeba, że okoliczność, iż oświadczenie gwarancyjne może zostać umieszczone w reklamie odnoszącej się do towaru konsumpcyjnego, nie sprzeciwia się kwalifikacji gwarancji komercyjnej jako umowy. Oświadczenie takie można bowiem traktować jako ofertę złożoną nieokreślonemu adresatowi, którym jest przyszły nabywca towaru konsumpcyjnego¹⁷.

IV. PODMIOT ODPOWIEDZIALNY Z TYTUŁU GWARANCJI

Podmiotem obciążonym odpowiedzialnością z tytułu gwarancji jest ten, kto jej udzielił. Ustawa o sprzedaży konsumenckiej nie zawiera bowiem definicji gwaranta, wychodząc z założenia, że może nim być każdy podmiot, który w stosownym oświadczeniu zapewnia o właściwościach towaru konsumpcyjnego i zobowiązuje się wobec kupującego do określonych świadczeń w przypadku, gdyby właściwości sprzedanego towaru nie odpowiadały właściwościom wskazanym w tym oświadczeniu¹⁸. Nieco inaczej kwestię tą uregulowano w Dyrektywie, gdzie w art. 1 ust. 2 lit. e postanowiono, iż gwarancja oznacza każde zobowiązanie sprzedawcy lub producenta. Z powyższego wynika, iż ustawa o sprzedaży konsumenckiej rozszerzyła krąg podmiotów zobowiązanych z tytułu gwarancji. Zaznaczyć jednak trzeba, iż w praktyce gwarancji najczęściej udziela producent (tzw. gwarancja fabryczna), rzadziej sprzedawca (tzw. gwarancja handlowa). W przypadku, gdy zobowiązanym z tytułu gwarancji jest producent, należy przyjąć, że rola sprzedawcy polega wówczas na przeniesieniu oświadczenia woli producenta (sprzedawca działa jako posłaniec). Sprzedawca nie składa w takiej sytuacji żadnego własnego oświadczenia woli ze skutkiem dla

¹⁶ M. PECYNA, *op. cit.*, s. 190.

¹⁷ J. PISULIŃSKI [w:] *System prawa prywatnego. Prawo zobowiązań, część szczegółowa.*, pod red. J. RAJSKIEGO, VII, Warszawa 2004, s. 212.

¹⁸ E. WIECZOREK, *Sprzedaż konsumencka. Komentarz do ustawy*, Gdańsk 2005, s. 78.

reprezentowanego, co jest cechą pełnomocnictwa¹⁹. Nieco inaczej trzeba zakwalifikować sytuację gdy sprzedawca wypełnia dokument gwarancyjny (np. poprzez wpisanie daty). Wówczas należałoby przyjąć, iż działa on jako pełnomocnik.

Wskazane wyżej podmioty nie muszą osobiście wykonywać świadczeń gwarancyjnych. Dość powszechne jest w obrocie powierzanie realizacji świadczeń gwarancyjnych wyspecjalizowanym serwisom naprawczym²⁰. W doktrynie powszechnie przyjmuje się, że mamy wówczas do czynienia z umową o świadczenie na rzecz osoby trzeciej, (*pactum in favorem tertii*)²¹. Gwarant (przyszkający wierzyciel) zawiera umowę z serwisem (przyszkający dłużnik) na korzyść osoby trzeciej (konsument), na mocy której ten ostatni może żądać wykonania świadczeń gwarancyjnych bezpośrednio od serwisu. Powierzenie przez gwaranta obowiązku napraw gwarancyjnych wyspecjalizowanym jednostkom serwisu gwarancyjnego nakłada na kupującego obowiązek korzystania z usług takiej jednostki. Dość istotne jest jednak to, że powierzenie przez gwaranta wykonywania obsługi gwarancyjnej zakładowi serwisu gwarancyjnego nie powoduje zerwania więzi prawnej między kupującym a gwarantem, który - w razie niewykonania lub nienależytego wykonania świadczeń gwarancyjnych przez ten zakład - pozostaje w obliżu w stosunku do kupującego²². Oczywiście

¹⁹ W doktrynie prezentowana jest koncepcja, że sprzedawca działa jako pełnomocnik producenta, który zawiera umowę z kupującym. Tak w szczególności: S. SOLTYSIŃSKI, *Odpowiedzialność producenta wobec konsumenta za szkody wyrządzone wprowadzeniem do obrotu rzeczy z wadami*, «Studia Cywilistyczne» 15 (1970), s. 161.

²⁰ Por. przykładowo R. SZOSTAK, *Umowy o przejęcie obowiązku wykonywania świadczeń gwarancyjnych na tle konsumenckiego prawa europejskiego*, Warszawa 1994; TENŻE, *Z problematyki umów o przejęcie obowiązku wykonywania świadczeń gwarancyjnych*, «PiP» 48.7 (1993).

²¹ M. BEDNAREK, [w:] E. ŁĘTOWSKA, P. DRAPAŁA, M. BEDNAREK, *Umowy odnoszące się do osób trzecich*, Warszawa 2006, s. 101 i n.

²² Por. Uchwała Pełnego Składu Izby Cywilnej Administracyjnej Sądu Najwyższego z dnia 30 grudnia 1988 r. dotycząca wytycznych w zakresie wykładni prawa i praktyki sądowej w sprawach rękojmi i gwarancji, III CZP 48/88 «OSNCP» 1989 nr 3, poz. 36.

serwis jest zobowiązany wobec uprawnionego do świadczenia tych uprawnień, które zostały mu przekazane do realizacji przez gwaranta. Nie można zatem domagać się od niego np. wymiany rzeczy (w tym zakresie obowiązek ciąży tylko na gwarancie) w sytuacji, gdy przedmiotem przekazania było wykonywanie napraw²³.

W doktrynie wskazuje się, iż zawarte w umowie gwarancyjnej postanowienie, że świadczenia z tytułu gwarancji będzie spełniała inna osoba, odpowiada konstrukcji umowy o świadczenie przez osobę trzecią (art. 391 k.c.)²⁴. W takiej sytuacji nabywca wadliwego towaru powinien w rezultacie wykonywać uprawnienia wynikające z gwarancji wobec przedsiębiorstwa wyřeczającego gwaranta. Jeřeli jednak świadczenia gwarancyjne nie zostaną należycie wykonane, gwarant ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą na mocy art. 391 k.c., od której może się uwolnić spełniając przyrzeczone świadczenie osobiście. Więć prawna między kupującym a udzielającym gwarancji jest więc zachowana²⁵.

Dla objaśnienia treści stosunku prawnego łączącego gwaranta z wykonawcą świadczeń gwarancyjnych można również zastosować, przewidzianą w art. 392 k.c., konstrukcję umowy o zwolnienie dłużnika od obowiązku spełnienia świadczenia. Na tej podstawie gwarant mógłby wystąpić z odpowiednimi roszczeniami wobec wykonawcy, gdyby niespełnienie przez niego świadczeń gwarancyjnych naraziło gwaranta na odpowiedzialność odszkodowawczą względem uprawnionego z gwarancji²⁶.

Do omawianych stosunków mogłaby mieć także zastosowanie instytucja przekazu (art. 921¹ i następne k.c.). Wówczas gwarant (przekazujący) upoważnia serwis gwarancyjny (przekazany) do spełnienia świadczenia na rzecz konsumenta, a zarazem upoważnia kupującego (odbiorcę przekazu) do przyjęcia świadczenia.

²³ E. ŁĘTOWSKA, *Prawo umów konsumenckich.*, Warszawa 2002, s. 429.

²⁴ E. ŁĘTOWSKA, [w:] E. ŁĘTOWSKA, P. DRAPAŁA, M. BEDNAREK, *cit.*, s. 54 i n.

²⁵ Z. RADWAŃSKI, J. PANOWICZ-LIPSKA, *op. cit.*, s. 52.

²⁶ Z. RADWAŃSKI, J. PANOWICZ-LIPSKA, *op. cit.*, s. 53.

Co prawda zarówno w Kodeksie cywilnym jak i w ustawie o sprzedaży konsumenckiej nie została uregulowana instytucja serwisu gwarancyjnego, to jednakże w świetle przywołanych przepisów oraz art. 353¹ k.c. zawieranie takich umów należy uznać za dopuszczalne. Sprzyjają one bowiem wykonywaniu uprawnień płynących z gwarancji, a co za tym idzie realizują jej cel ochronny.

V. UPRAWNIENIA PRZYSŁUGUJĄCE KUPUJĄCEMU

Zarówno w ustawie o sprzedaży konsumenckiej jak i w Kodeksie cywilnym udzielenie gwarancji przez sprzedawcę (producenta) nie jest obligatoryjne. W związku z powyższym gwarant może swobodnie decydować o zakresie uprawnień jaki zostanie przyznany kupującemu. Do niego należy w szczególności oznaczenie w sposób konkretny obowiązków wynikających z gwarancji, określenie czasu trwania odpowiedzialności gwaranta (termin gwarancji), zasad wykonywania przez kupującego uprawnień z tytułu gwarancji (np. sprawy transportu, usług serwisowych)²⁷. Podkreślić trzeba, że gwarancja nie może być iluzoryczna, nie może przewidywać jakichś wątpliwych uprawnień albo praw nic nie dających praktycznie lub niewykonalnych²⁸. Powinna ona zawierać konkretne obowiązki obciążające gwaranta. Refleksem tych obowiązków muszą być realne (możliwe do zrealizowania) uprawnienia konsumenta. Dowolność udzielenia gwarancji nie może nigdy oznaczać możliwości przyznania konsumentowi praw nic nie znaczących.

Skoro udzielenie gwarancji jest fakultatywne, to także rodzaj uprawnień przyznanych konsumentowi zależy od decyzji gwaranta. Podkreślił to Sąd Najwyższy w swoim wyroku z dnia 16 kwietnia 2004 r.²⁹, uznając iż umowa gwarancji może ograniczyć obowiązki gwaranta do naprawy rzeczy i wyłączyć możliwość żądania wymiany rzeczy wadliwej na wolną od wad. Takie ograniczenia obowiązków gwaranta nie pozo-

²⁷ Z. RADWAŃSKI, J. PANOWICZ-LIPSKA, *op. cit.*, s. 73.

²⁸ W. J. KATNER, w glosie do wyroku Sądu Najwyższego, *cit.*, s. 238.

²⁹ I CK 599/03, «OSP» 49.4 (2005), s. 57, por. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 lutego 2003 r., I ACa 850/02 «Wokanda» 48.5 (2004), s. 36.

stają w sprzeczności z ustawą, zasadami współzycia społecznego i naturą prawną gwarancji. Słusznie wskazał też Sąd Najwyższy, iż wyłączenie niektórych uprawnień nie musi być wyraźne, nie musi wynikać wprost z gwarancji. Wystarczy bowiem gdy jej postanowienia zawierają pozytywny katalog uprawnień, co oznacza, iż jest to katalog wyczerpujący i zbędne jest jednocześnie sformułowanie negatywnego katalogu, tj. wymienienie uprawnień, które kupującemu nie przysługują.

Podnieść należy, iż w odróżnieniu od ustawy o sprzedaży konsumenckiej Dyrektywa w art. 1 ust. 2 lit. e (gdzie zawarto definicję gwarancji) wymienia zobowiązania sprzedawcy wobec konsumenta z tytułu gwarancji. Wskazuje się, że zobowiązanie takie może polegać na zwrocie zapłaconej ceny, wymianie towaru, jego naprawie bądź „innym potraktowaniu” towaru konsumpcyjnego. Wyliczenie to ma oczywiście charakter przykładowy.

Zasygnalizować trzeba, że nawet gdy gwarancja przyznana konsumentowi zawierać będzie słabe uprawnienia, nie zostanie on pozbawiony możliwości realizacji swoich praw. Stosownie bowiem do art. 13 ust. 4 zd. 2 ustawy o sprzedaży konsumenckiej (podobnie art. 579 k.c.) w dokumencie gwarancyjnym powinno być zawarte stwierdzenie, że gwarancja na sprzedany towar konsumpcyjny nie wyłącza, nie ogranicza ani nie zawiesza uprawnień kupującego wynikających z niezgodności towaru z umową. Oznacza to, iż tylko od decyzji konsumenta będzie zależało na jakim reżimie odpowiedzialności oprze swoje żądania. Można nawet zaryzykować stwierdzenie, że w zdecydowanej większości przypadków korzystanie przez konsumenta z gwarancji będzie miało sens tylko wtedy gdy zostanie w niej zawartych więcej uprawnień, niż te które przyznaje mu ustawodawca w ustawie o sprzedaży konsumenckiej, w ramach odpowiedzialności sprzedawcy za niezgodność towaru konsumpcyjnego z umową (art. 8 ustawy)³⁰. W doktrynie zgłaszane są wątpliwości co do *ratio legis* tak ogólnego unormowania gwarancji w ustawie. Wskazuje się, że jest ona zbyt lakoniczna i mniej korzystna dla kupującego niż regulacja kodeksowa³¹. Obawy te należy podzielić.

³⁰ Przykładowo: przyznanie gwarancji na okres dłuższy niż dwa lata.

³¹ Tak m. in. J. SZCZOTKA, *op. cit.*, s. 98, W.J. KATNER, *O rękojmi*, *cit.*, s. 156.

Wydaje się, iż postanowienia ustawy powinny zawierać pewne minimum ochrony konsumenta. Sprzedawcy (producenci) nie są przecież zainteresowani zbyt szerokim zakresem obowiązków gwarancyjnych. Wiąże się bowiem z tym (w przypadku stwierdzenia niezgodności towaru) obowiązek spełnienia pewnych świadczeń na rzecz konsumenta. To z kolei powoduje koszty po stronie gwaranta. Powyższe oznacza, że prawa konsumenta mogą być poważnie ograniczone.

Wybór, które z uprawnień będą realizowane należy do gwaranta. Przyjąć należy, iż mamy tutaj do czynienia z konstrukcją przemienne-go upoważnienia (*facultas alternativa*), a nie przemiennego zobowiązania. Gdyby bowiem założyć, iż w rachubę wchodzi zobowiązanie przemienne, to wówczas dokonanie przez dłużnika (gwaranta) wyboru jednego z dwu alternatywnych świadczeń, np. naprawy, spowodowałoby przekształcenie zobowiązania przemiennego w zobowiązanie o jednym (wybranym) świadczeniu, pozbawiając tym samym uprawnionego ewentualności wymiany. Trzeba jednocześnie pamiętać, iż sposób korzystania przez gwaranta z przysługującej mu możliwości wyboru uprawnienia podlega ocenie w świetle art. 5 k.c. (np. podejmowanie naprawy w wypadku wady nieusuwalnej).

VI. NIEODPŁATNOŚĆ GWARANCJI

Udzielenie gwarancji – stosownie do postanowienia art. 13 ust. 1 ustawy o sprzedaży konsumenckiej – następuje bez odrębnej opłaty. Powyższe rozwiązanie realizuje postanowienia Dyrektywy w tym zakresie (art. 1 ust. 2 lit. e Dyrektywy). Udzielenie gwarancji oraz wykonanie uprawnień gwarancyjnych nie może być związane z obowiązkiem zapłaty wynagrodzenia. Skoro istotą gwarancji jest zapewnienie należytej jakości towaru, to w przypadku ujawnienia się jego wadliwości, konsument nie może pokrywać związanych z tym kosztów. Postanowienia zastrzegające odpłatność gwarancji (np. gdy nałożono na konsumenta obowiązek pokrycia kosztów przesłania towaru do naprawy) jak się wydaje będzie należało – z mocy art. 58 § 3 k.c. uznać za nieważne. Z kolei, gdy dojdzie do przedłużenia udzielonej nieodpłatnie gwarancji w zamian za zapłatę pewnej zryczałtowanej kwoty przez konsumenten-

ta³², to wówczas będziemy mieli do czynienia z odrębnym stosunkiem prawnym do którego nie znajdują zastosowanie przepisy ustawy o sprzedaży konsumenckiej.

VII. DOKUMENT GWARANCYJNY.

Oświadczenie gwaranta o udzieleniu gwarancji - stosownie do art. 13 ust. 1 ustawy o sprzedaży konsumenckiej – może być zawarte w dokumencie gwarancyjnym³³. Ustawa o sprzedaży konsumenckiej nie przewiduje, tak jak czyni to Dyrektywa możliwości udostępnienia gwarancji na innym (niż dokument gwarancyjny) trwałym, dostępnym dla konsumenta nośniku (art. 6 ust. 3 Dyrektywy)³⁴. Chodzi tu zapewne o przekazywanie gwarancji drogą elektroniczną. Brak podobnego rozwiązania w ustawie o sprzedaży konsumenckiej należy ocenić krytycznie. Obecnie w związku z rozwojem handlu internetowego możliwość udzielenia gwarancji drogą elektroniczną jest pożądana. Dokument w którym zawarte jest oświadczenie gwaranta stanowi znak legitymacyjny inkorporujący prawa z niego wynikające. Może być on imienny bądź na okaziciela. Jak się wydaje zastosowanie znajdują tutaj odpowiednio przepisy o papierach wartościowych. Niewydanie bądź odmowa wydania dokumentu nie pozbawia nabywcy towaru konsumpcyjnego uprawnień wynikających z treści oświadczenia złożonego w reklamie. Należy przyjąć, że obowiązek wydania dokumentu przez sprzedawcę dotyczy także przypadku, gdy gwarancji udziela inny podmiot (np. producent), który oświadczenie to zawarł w dokumencie i przekazuje je za pośrednictwem sprzedawcy wraz z towarem konsumpcyjnym.

Niewydanie dokumentu nie stanowi przeszkody w skorzystaniu przez kupującego z uprawnień wynikających z udzielonej gwarancji, zaś sprzedawca ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą za nienależyte

³² Por. E. WIECZOREK, *op. cit.*, s. 80.

³³ Jak wspomniano może ono także wynikać z reklamy danego towaru.

³⁴ Następuje to jednak na wniosek (żądanie) konsumenta.

wykonywanie swoich obowiązków względem kupującego na zasadach ogólnych wynikających z art. 471 k.c.³⁵

W praktyce obrotu, zauważalny jest niekorzystny dla konsumentów zwyczaj polegający na tym, iż sprzedawca bądź wręcz kupującemu nie w pełni uzupełnioną kartę gwarancyjną (brak oznaczenia stron umowy, przedmiotu sprzedaży itp.) oświadczając, iż jej uzupełnienie nastąpi w późniejszym terminie bądź też stwierdza, iż konsument będzie mógł ją odebrać w oznaczonym czasie. Zwyczaje takie nie są korzystne dla konsumenta. W przypadku zakwestionowania gwarancji, kupującemu trudno będzie wykazać, że została ona mu udzielona³⁶. Ciężar dowodu udzielenia gwarancji (art. 6 k.c.) spoczywa na konsumentcie, który może wykazywać wszelkimi możliwymi środkami dowodowymi, że gwarancja została udzielona. Nie zawsze okaże się to możliwe. Należy podkreślić, że na sprzedawcy ciąży obowiązek wydania dokumentu gwarancyjnego. Wynika to wprost z art. 13 ust. 2 ustawy. Zauważmy także, iż niewydanie dokumentu gwarancyjnego pozostaje w sprzeczności z art. 546 § 1 k.c., który nakłada na sprzedawcę m. in. obowiązek wydania dokumentów dotyczących rzeczy sprzedanej. Niewydanie dokumentów lub uwierzytelnionych wyciągów z dokumentów może uzasadniać zarzut niekompletności, nieprawidłowości wydania, a nawet niewykonania umowy (tak jest np. przy sprzedaży praw ściśle związanych z posiadaniem dokumentu – art. 921¹² k.c.).

Prawidłowo sporządzony dokument gwarancyjny powinien zawierać oznaczenie stron stosunku gwarancyjnego (bądź tylko gwaranta w przypadku gwarancji bezimiennej), towaru objętego gwarancją, zapewnienie o należytej jakości towaru (wskazanie właściwości towaru³⁷) oraz określenie warunków odpowiedzialności gwarancyjnej (w tym upraw-

³⁵ M. PEČYNA, *op. cit.*, s. 194.

³⁶ Niewydanie dokumentu gwarancyjnego nie oznacza bowiem, iż gwarancja nie została udzielona (por. art. 6 ust. 5 Dyrektywy).

³⁷ Jednakże przy gwarancji na towary standardowe nie musi być zawarte w dokumencie gwarancyjnym wskazanie właściwości, które dla danego rodzaju towaru są oczywiste. Zobowiązany zamieszcza je wtedy, kiedy chce wykazać ponadstandardowe lub szczególnie właściwości towaru.

nień przysługujących konsumentowi). Najczęściej będzie to określenie zakresu i rodzaju obowiązków gwaranta oraz terminu, na jaki gwarancja jest udzielana, ewentualnie także terminu wykonywania świadczeń gwarancyjnych oraz osoby (jednostki), która je będzie wykonywać. Ponadto oświadczenie gwarancyjne powinno być sformułowane zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 3 ust. 1 zdanie pierwsze. Uchybienie tym wymaganiom pozostaje bez wpływu na ważność gwarancji i nie pozbawia kupującego wynikających z niej uprawnień (art. 13 ust. 3). W razie niedochowania przesłanek z art. 13 ust. 3, składający oświadczenie może ponosić odpowiedzialność na zasadach ogólnych z art. 471 k.c. Dokument gwarancyjny powinien również zawierać stwierdzenie, że gwarancja na sprzedany towar konsumpcyjny nie wyłącza, nie ogranicza ani nie zawiesza uprawnień kupującego wynikających z niezgodności towaru z umową. Obowiązek ten wynika wprost z art. 13 ust. 4 ustawy. Regulację powyższą należy ocenić pozytywnie. Jest ona wyrazem wzmożonej ochrony konsumenta i implementuje postanowienia Dyrektywy, gdzie w art. 6 ust. 2 postanowiono, iż gwarancja stwierdza, że konsument ma prawa przyznane zgodnie z mającym zastosowanie ustawodawstwem krajowym, któremu podlega sprzedaż towarów konsumpcyjnych i wyjaśnia, że gwarancja tych praw nie narusza. Również w motywie 21 Dyrektywy znajdujemy zapis, że gwarancja powinna zawierać oświadczenie, iż nie narusza ona praw konsumenta.

W przypadku gdyby konsument utracił dokument gwarancyjny zastosowanie znajdzie art. 921¹⁵ k.c., który stanowi, iż w razie utraty znaku legitymacyjnego stwierdzającego w swej treści obowiązek świadczenia na żądanie wierzyciela, dłużnik może uzależnić spełnienie świadczenia od wykazania uprawnienia przez osobę zgłaszającą takie żądanie.

VIII. PRZENOSZENIE UPRAWNIEŃ Z GWARANCJI

W zależności od tego czy uprawnienia gwarancyjne wynikają z dokumentu gwarancyjnego czy też z reklamy, różnie będzie kształtować się kwestia ich przenoszenia na inne podmioty. W razie udzielenia gwarancji imiennej, przeniesienie praw nastąpi przez przelew połączony z wydaniem dokumentu (art. 509 i następane k.c.). W przypad-

ku gwarancji na okaziciela przeniesienie następuje w drodze sukcesji ogólnej (wydanie dokumentu). W razie udzielenia gwarancji w reklamie uprawnienia wynikające z oświadczenia gwaranta mogą być przeniesione na podstawie przelewu, także w sposób dorozumiany wraz z przeniesieniem własności towaru konsumpcyjnego. Oczywiście skutek taki nastąpi przy założeniu, że przejście własności nastąpiło w terminie gwarancyjnym³⁸.

Gwarant może (za zgodą konsumenta), stosownie do art. 509 k.c., wyłączyć możliwość przeniesienia uprawnień wynikających z gwarancji. Chodzi tu o tzw. *pactum de non cedendo vel non alienando*. Mamy wówczas do czynienia z wyjątkiem od reguły ogólniejszej, że strony nie mogą przez czynność prawną wyłączyć lub ograniczyć uprawnienia do przeniesienia prawa, które według ustawy jest zbywalne (art. 57 § 1 k.c.). Dopuszczenie w przepisach o przelewie wyjątku od tej reguły uzasadnia tym samym możliwość ograniczenia dopuszczalności przelewu czy też uzależnienia go w umowie stron od określonych warunków³⁹. Jeśli brak jest wyłączenia lub ograniczenia dopuszczalności przelewu, konsument może go dokonać bez zgody gwaranta (art. 509 § 1 k.c.).

IX. CHARAKTER PRAWNY ODPOWIEDZIALNOŚCI Z TYTUŁU GWARANCJI

Dość powszechnie w doktrynie podkreśla się, że odpowiedzialności z tytułu gwarancji oparta jest na zasadzie ryzyka⁴⁰. Można mieć wątpliwości co do słuszności tego poglądu. Zauważyć należy, iż odpowiedzialność na zasadzie ryzyka związana jest ze ściśle określonymi przesłankami zwalniającymi (egzoneracyjnymi), które przy gwarancji nie występują. Przykładowo, powstanie niezgodności towaru z umową (do usunięcia której zobowiązał się gwarant w dokumencie gwarancyjnym) na skutek działania osoby trzeciej (np. wytwórcy materia-

³⁸ M. PECYNA, *op. cit.*, s. 189 i n.

³⁹ Por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 1969 r., III CRN 416/68 «OSNC» (1970) nr 2, poz. 34.

⁴⁰ Tak m. in. Z. RADWAŃSKI, J. PANOWICZ-Lipska, *op. cit.*, s. 48.

łu) nie zwolni gwaranta z odpowiedzialności. Ponadto, konsument dla uruchomienia odpowiedzialności z tytułu gwarancji, nie musi wykazywać, że poniósł jakąkolwiek szkodę. Wystarczy bowiem, że wykáže wadliwość towaru. W związku z powyższym zasadny jest pogląd, iż odpowiedzialność z tytułu gwarancji wynika z samego faktu wystąpienia niezgodności towaru z umową i jest niezależna od winy gwaranta. Nawet wiedza konsumenta – w momencie udzielania gwarancji - o wadliwości towaru nie zwolni gwaranta z odpowiedzialności⁴¹. Oczywiście odpowiedzialności z tytułu gwarancji nie należy wiązać z odpowiedzialnością absolutną, która tu nie występuje⁴².

X. PODSUMOWANIE

Oceniając regulację gwarancji w ustawie o sprzedaży konsumenckiej należy wskazać co następuje. Przede wszystkim analizując postanowienia art. 13 ustawy można odnieść wrażenie, iż gwarancja została tam ujęta w sposób dość ogólnikowy. Zawarty w ustawie zwrot, iż oświadczenie gwaranta, zamieszczone w dokumencie gwarancyjnym lub reklamie, powinno określać obowiązki gwaranta i uprawnienia kupującego, wydaje się być niewystarczający. Wskazane byłoby określenie pewnego minimum ochrony jakim zostaje objęty konsument, któremu udzielono gwarancji. Przykładowo, określenie najkrótszego terminu na jaki ma zostać udzielona gwarancja czy też wskazanie w ustawie pewnych uprawnień, które przysługiwałyby konsumentowi *ex lege* z tytułu gwarancji, pełniej realizowałoby jej funkcję ochronną. Pozostawienie zbyt szerokiej swobody gwarantowi w określeniu treści gwarancji może powodować osłabienie pozycji kupującego. Należy pamiętać, iż obecnie regulacje związane z ochroną konsumenta nabywającego wadliwy towar są dość zawile (różne reżimy odpowiedzialności - w zależności od tego, jaki podmiot jest stroną umowy

⁴¹ Inaczej przy rękojmi bądź odpowiedzialności za niezgodność towaru konsumpcyjnego z umową. Por. art. 557 § 1 k.c. oraz art. 7 ustawy o sprzedaży konsumenckiej.

⁴² Inaczej E. WIECZOREK, *op. cit.*, s. 78.

sprzedaży), dlatego też należy dążyć do wzmożonej ochrony kupujących. Co prawda na straży praw konsumenta stoją przepisy ustawy o sprzedaży konsumentkiej dotyczące odpowiedzialności sprzedawcy za niezgodność towaru konsumpcyjnego z umową, to jednakże trzeba mieć na względzie fakt, iż gwarancja ma również za zadanie chronić prawa konsumenta i jej udzielenie musi wiązać się z konkretnymi uprawnieniami.

W związku z powyższym ponownie należy podkreślić, iż przy obecnie obowiązującej regulacji, udzielenie gwarancji konsumentowi będzie miało w zdecydowanej większości przypadków dla niego znaczenie wtedy, gdy zostanie ona oparta na korzystniejszych warunkach (uprawnieniach) od tych, które mu przysługują z tytułu niezgodności towaru konsumpcyjnego z umową. Z tych ostatnich bowiem konsument prawie zawsze będzie mógł skorzystać ponieważ – zgodnie z postanowieniem art. 11 ustawy – nie mogą one zostać (co do zasady) wyłączone czy też ograniczone.

CONSUMER'S GUARANTEE (SELECTED ISSUES)

Summary

The hereby article is truly devoted to the important issues related to the guarantee related to the purchase. The contract of sale is the most often concluded contract within consumer's trade, and thus it is difficult to reprice its practical importance both in economical and legal terms. One can even say there has recently been recast of one law contracts in its detailed part, from sale contract into the vast and complex law of sale. Today more and more, its subject are goods of a high market value, which are under guarantee of quality – either given by the manufacturers or seller. However, whether under what conditions, or if in general the guarantee will be granted, decides mainly the guarantor. Therefore quite often the consumer has little influence on the contest of the guarantee. All above gives precise analysis of the complex institution.

The hereby paper the author presents a detailed guarantee, discussing in particular such issues as the role and nature of legal guarantees, the person

responsible for the guarantee, the powers given to the customer , the significance of the document. The author recalls at the same time the views of the doctrine of civil law as well as the jurisprudence in this area.